

niške kvalitete in nobeden ni zgolj informativen. Še več, redakcija si je očitno zastavila nalogo, da spodbudi mladi rod prevajalcev k presajanju slovenske literature v srbohrvaščino. Tako sta se poleg že priznanih prevajalcev pojavila tudi Vesna Parun in Luka Paljetak kot nova delavca na tem področju. Ne le da sta se prvič pojavila kot prevajalca iz slovenščine, pač pa jima je bil zaupan tudi pomemben delež. Vesna Parun je v dobršni meri prevedla liriko slovenske moderne, Luka Paljetak pa je segel po klasiki (prevodi Vodnika, Prešerna, Levstika, Jenka, Stritarja, Gregorčiča, Aškerca), pa tudi po novejših pesnikih (Župančič, Gruden, Taufer, Vodušek, Vipotnik). Tako je ta mladi, a vendar že uveljavljeni pesnik, izpolnil ob svojem prvem večjem prevajanju iz slovenščine obsežno in zahtevno nalogo, saj je moral predstaviti ne le izredno zahtevne pesnike (npr. Prešeren), pač pa tudi izredno raznolika pesniška sporočila.

Ob tem nikakor ne moremo prezreti poti, ki si jo je izbrala redakcija. Namerno izogibanje že obstoječim prevodom priča o naporih, da se ustvari tradicija prevajanja iz slovenščine. Hrvatski kulturni prostor premore sedaj dve prestavitvi Sonetnega venca, Krklečevo in Paljetkovo, kar nas prepričuje, da gre za iskanje takšne podobe slovenske lirike, ki je s svojim sporočilom živa v današnjem svetu. Ni se le razširil krog prevajalcev, niso se le kvantitetno pomnožili prevodi, pač pa gre za iskanje novih in aktualnejših dimenzij slovenske pesniške besede. Ne gre le za dokumentarno prevajanje, pač pa za pesniško poustvarjanje, ki išče nova razumevanja lirskega sporočila, takšna, ki so sposobna voditi dialog s sodobnim hrvaškim bralcem. To pa so tudi tiste dimenzije nove antologije slovenske poezije, ki utemeljujejo njen nastanek in obenem pričajo o temeljnem premiku pri razumevanju slovenske poezije.

Razmišljanje o značilnih potezah te antologije nas je tako privedlo do spoznanja, da je mogoče nastopil čas, ko bo potrebno iskati do sedaj prezrte uredniške koncepte, ki bi osvetljevali našo literaturo z novih vidikov. Značilno je namreč, da je ta antologija nastala zaradi kulturne nujnosti v sosednjem kulturnem prostoru, kar pomeni, da so vrhovi slovenske literature nepogrešljivi del kulturnega obzorja tudi pri tujih narodih. Sedaj se lahko pojavijo prizadevanja za izpopolnjevanje prevodov in za iskanje novih, osebnih pogledov na to poezijo. Pričujoča antologija je morala ostati še v tradicionalnih okvirih, ker je bilo potrebno dopolniti sliko slovenske poezije z nekaterimi plastmi, ki so bile do sedaj zanemarjene.

Iz sveta literature: Antologija slovenske poezije

Radio Zagreb — I. program

V kompletu osemindesetih zvezkov knjižnice Dobra knjiga zagrebške založbe Školska knjiga ima v redakciji Branka Hečimovića pomembno mesto tudi nekaj pesniških antologij. V eni izmed prejšnjih oddaj smo govorili o Antologiji srbske poezije, ki jo je uredil srbski kritik Sveta Lukić. Zdaj pa je pred nami razmišljanje Miroslava Madera o Antologiji slovenske poezije.

Miroslav
Mađer

Pred sabo imamo antologijo, ki bi dejansko lahko bila primer, kako bi bilo treba pri nas sestavljati antologije! Zakaj? Predvsem zato, ker je sestavljalcu in urejevalcu, znanemu slovenskemu pesniku Cirilu Zlobcu, uspelo izogniti se vsem tistim pastem in tipiziranim »receptom«, ki navadno spremljajo takšno delo. Šel je namreč po poti, ki vnaprej sprejema uporabo tako pozitivnih kot negativnih izkušenj. Takó je lahko pripravil takšen izbor in takšno knjigo, ki sta njuni pglavitni oznaki resnost in mera. Številne antologije iz bližnje in daljne preteklosti ter sedanosti so navadno prihajale na svetlo okrnjene in nepopolne, z neizenačenim kriterijem ali pa z negotovim estetskim in idejnim prijemom. To velja zlasti za antologijske izbore, to pa je še zlasti pomembno, ko govorimo o »prevodni antologiji«.

»V svoji končni doslednosti je seveda izbor rezultat mojega osebnega okusa,« poudarja Ciril Zlobec, »in estetskih načel, vendar pa lahko z zadovoljstvom povem, da se moj osebni pristop v osnovi ne razlikuje od stališč moderne slovenske literarne zgodovine in literarne kritike.«

Zdi se, da se je zdelo Zlobcu kot sestavljalcu antologijskega izbora iz nacionalne književnosti, ki ji tudi sam pripada, vredno prav to poudariti iz preprostega razloga, ker mu je bilo veliko do tega, da bi bila poezija njegovega naroda predstavljena čim bolj popolno in seveda bogato.

Ker je izbor razvrščen po časovnem zaporedju literarnih razdobj, je zajel predprešernovsko dobo, Franceta Prešerna, obdobje realizma in romantike, moderno, pesnike med vojnama, liriko narodnoosvobodilnega boja in revolucije, sodobno poezijo in na koncu še »pesnike iz zamejstva«, to je pesnike zunaj slovenskih meja, kar je treba še posebej poudariti. Dvainpetdeset slovenskih pesnikov! Ob tako dobro prikazani piramidi razvojne poti neke nacionalne poezije pa dobimo še celo vrsto potrebnih »priročnih« dodatkov, pripomb, opomb ob prevodih, citatov iz literature o slovenski poeziji, predvsem pa je treba omeniti resen uvod, ki kot posebna študija o slovenski poeziji zasluži širšo obravnavo. Ta Zlobčev uvod bo vsakega dobronamernega bralca seznanil z glavnimi značilnostmi celotne slovenske pesniške produkcije od začetkov do danes, obenem pa bo zbudil zanimanje za nam vsem še vedno neznane »pesniške volumne«, ki v tem stoletju zavidljivo bogaté jezik, stil in izraz slovenske poezije. Tu je treba opozoriti tudi na vse uvodne zapise o posameznih pesnikih, kjer so njihove osebnosti izčrpno in inventivno portretirane. Glede na to, da smo v antologijah navajeni srečevati v glavnem skope bibliografske podatke, kot denimo v Lukičevi Antologiji srbske poezije, ali pa skrajno individualizirana stališča, kot v Slamnigovi Antologiji hrvaške poezije, smo pri tej antologiji toliko bolj presenečeni nad dejstvom, koliko pozornosti in korektnega odnosa, skratka, resnosti najdemo pri obravnavanju posameznih pesnikov. Podobno pohvalo je treba izreči tudi prevodom oziroma prevajalcem, zlasti Luki Paljetku in Slavku Mihaliću, ki sta tudi prevedla največ pesmi. Paljetak je prevedel tudi celotna obdobja: predprešernovsko dobo, Prešerna, realizem in romantiko.

Za številne bralce bo ta knjiga tudi prvo srečanje s sodobno slovensko poezijo. Po Prešernu in predstavnikih slovenske moderne (Cankarju, Župančiču, Ketteju in Murnu), po pesnikih med vojnama (Gradniku, Golii, Seliškarju), po pesnikih revolucije (Boru, Kocbeku, Kosmaču), so tu še povojni predstavniki: Dane Zajc, Lojze Krakar, Janez Menart, Ciril Zlobec in še mlajši, pri nas sorazmerno manj znani, kot so Saša Vegri, Svetlana Makarovič, Veno Taufer in drugi. Pesnike zunaj meja spoznamo tako rekoč prvič.

Sama imena (Miroslav Košuta, Marko Kravos, Andrej Kokot in Gustav Januš) nam ne povejo veliko, vendar nam srečanje z verzi teh pesnikov, ki žive v Italiji in na Koroškem v Avstriji, razkriva tudi dimenzije podnebja, kjer ti mladi ustvarjalci živijo in delajo.

Fragmenti o pesništvu

OB ANTOLOGIJI SLOVENSKE POEZIJE.
IZBOR CIRILA ZLOBCA,
ZALOŽBA ŠKOLSKA KNJIGA

(Vjesnik, 16. januarja 1975)

Veselko
Tenžera

Govorjenje o kakšni nacionalni poeziji je nujno splošno, kar je zmota v odnosu do poezije, v bistvu pa tudi do kritike. In vendar moramo, kadar obravnavamo antologijo kake nacionalne poezije, vključiti tudi te pomanjkljivosti, preprosto zato, ker se jim ni mogoče izogniti. Seštevka individualnih pesniških govoric ni mogoče zožiti na attribute zemljevida in naroda. Čeprav jim prav ti atributi dajejo polnost in jih v določeni meri tudi pogojujejo. Zato bodo tudi te opombe bolj podoba enkratnega branja kot formule prebranega.

OD PREŠERNA DO DANES

Antologijski zemljevid slovenske poezije, kakršnega nam je predstavil Ciril Zlobec, nam razkriva vrednosti, ki so v marsičem tipične tudi za druge južnoslovanske poezije. Od Franceta Prešerna, dejanskega začetka in vrhunca slovenskega pesništva, do najmlajših, na koncu z vznemirljivim Tomažem Šalamunom, vseskozi spremljamo v bistvu varianto evropske poezije od romantike do danes. Delež sorazmerno majhne sredine in težke zgodovine se je vmešal v ta razvoj v običajnem smislu: funkcija dela v zgodovini in diktat kolektivnega sta se menjavala s čistimi poetskimi hotenji in poetiko individualnega.

Kolektivni razmah romantike se je v majhnih sredinah prelomil v manifest politični svobodi. Južnoslovanski romantik ne sledi svojim evropskim tovarišem v fantastiko notranjega ali eksotiko orientalnega, posveča se imperativom trenutnih zgodovinskih nalog ter skuša spraviti prosvetiteljstvo z romantično destrukcijo. France Prešeren izpeljuje to nalogo prav presenetljivo, evropsko relevantno, ter daje tako slovenskemu jeziku že na začetku univerzalnost močnega poetskega medija.

S Prešernom se vzpostavljajo moderni kulturni in civilizacijski kriteriji, vendar pa — paradoks — (tudi to je usoda t. im. malih narodov) Slovenci morajo braniti nacionalno integriteto in jezik. In prav to nesrečno vprašanje jezika ter njegove uporabe v literaturi pomembno določa poezijo po Prešernu. Namesto poetskega preboja v novo sledi *poetska defenziva*, v kateri morajo pesniki braniti elementarne resnice na ravni političnega protesta. *Ko poezija brani nacionalne vrednote, se v njih izgublja ter tako dosega namesto estetskega zgodovinski alibi.* Z nastopom moderne pa se je slovenska poezija revolucionirala v estetskem smislu te besede (Kette, Cankar, Murn, Župančič) in njen vzpon narašča vse do danes.